

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 393

Problemy rozwoju regionalnego i lokalnego

Redaktorzy naukowi
Małgorzata Markowska
Dariusz Głuszczyk
Andrzej Sztando

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2015

Redakcja wydawnicza: Barbara Majewska
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: Magdalena Kot
Łamanie: Beata Mazur
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2015

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-511-7

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
tel./fax 71 36 80 602; e-mail:econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Andrzej Prusek: Terytorialny aspekt rozwoju regionalnego w Unii Europejskiej a polityka spójności.....	11
Alla Melnyk, Viktoriia Adamyk: Ubóstwo w regionach Ukrainy: przyczyny i skutki	19
Małgorzata Markowska, Danuta Strahl, Andrzej Sokółowski, Marek Sobolewski: Klasyfikacja dynamiczna regionów Unii Europejskiej szczebla NUTS 2 z uwagi na wrażliwość na kryzys ekonomiczny (obszar: zmiany w gospodarce).....	32
Krzysztof Malik, Karina Bedrunka: Efektywność strategiczna i alokacyjna polityki rozwoju regionu.....	45
Małgorzata Markowska: Ocena wrażliwości na kryzys gospodarstw domowych w unijnych regionach – analiza przestrzenno-czasowa	53
Anna Malina, Dorota Mierzwa: Wpływ globalnego kryzysu na procesy konwergencji gospodarczej krajów Europy Środkowo-Wschodniej.....	67
Małgorzata Golińska-Pieszyńska: Praktyki innowacyjne we współczesnej organizacji – uwarunkowania i tendencje.....	75
Beata Bal-Domańska: Propozycja poszerzonej miary bezrobocia	83
Waldemar A. Gorzým-Wilkowski: Województwo lubelskie – granica w polityce intraregionalnej a granice polityki intraregionalnej.....	93
Jakub Hadyński: Regionalny kontekst strategii Europa 2020 w Unii Europejskiej.....	102
Małgorzata Januszewska, Elżbieta Nawrocka: Innowacyjność przedsiębiorstw turystycznych jako czynnik rozwoju regionu turystycznego.....	111
Maja Kiba-Janiak, Tomasz Kołakowski: Dynamika i kierunki rozwoju inwestycji firm japońskich w województwie dolnośląskim	120
Iwona Maria Ładysz: Bezpieczeństwo ekonomiczne województwa dolnośląskiego a możliwości jego długookresowego rozwoju.....	133
Marek Obrębalski: Kontrakt terytorialny jako instrument wsparcia rozwoju regionalnego	142
Dorota Rynio: Strategiczne programowanie rozwoju społeczno-gospodarczego integrujących się regionów w Polsce	154
Aleksandra Zygmunt: Poziom nakładów na B+R w Polsce na tle pozostałych państw Unii Europejskiej.....	163

Roman Sobczak: Ocena zależności między zasobami ludzkimi dla nauki i techniki a poziomem PKB <i>per capita</i> państw Unii Europejskiej.....	172
Justyna Zygmunt: Przedsiębiorczość jako czynnik rozwoju regionalnego na przykładzie województwa opolskiego.....	184
Joanna Augustyniak: Rola i znaczenie państwowych wyższych szkół zawodowych w procesie rozwoju regionu.....	193
Tomasz Madras: Niedobór infrastruktury transportu lotniczego jako bariera rozwoju gospodarczego regionów.....	202

Summaries

Andrzej Prusek: Territorial aspect of regional development in the European Union vs. cohesion policy.....	11
Alla Melnyk, Viktoriia Adamyk: Poverty in the regions of Ukraine: causes and consequences.....	19
Małgorzata Markowska, Danuta Strahl, Andrzej Sokolowski, Marek Sobolewski: Dynamic classification of the EU NUTS 2 regions in terms of vulnerability to economic crisis (area: changes in economy).....	32
Krzysztof Malik, Karina Bedrunka: Strategic and allocation efficiency of regional development policy.....	45
Małgorzata Markowska: The assesment of vulnerability to economic crisis in EU regions households – spatio-temporal analysis.....	53
Anna Malina, Dorota Mierzwa: The impact of the global crisis on the processes of economic convergence in the countries of Central and Eastern Europe (CEE).....	67
Małgorzata Golińska-Pieszyńska: Innovative practices in a contemporary organization – opportunities and tendencies.....	75
Beata Bal-Domańska: The proposal of extended unemployment measure....	83
Waldemar A. Gorzym-Wilkowski: Lublin Voivodeship – the border in intra-regional policy vs. limits of the intraregional policy.....	93
Jakub Hadyński: Regional dimension of the Europe 2020 strategy in the European Union.....	102
Małgorzata Januszewska, Elżbieta Nawrocka: Innovation of tourist enterprises as an incentive for tourist region development.....	111
Maja Kiba-Janiak, Tomasz Kolakowski: Investments of Japanese companies in the Lower Silesian Voivodeship – dynamics and directions of development.....	120
Iwona Maria Ładysz: Economic security of the Lower Silesian Voivodeship and capabilities of its long-term development.....	133
Marek Obrebalski: Territorial contract as an instrument of supporting of regional development.....	142

Dorota Rynio: Socio-economic development strategic programming of integrating regions in Poland	154
Aleksandra Zygmunt: The R&D expenditure level in Poland in comparison with other European Union countries	163
Roman Sobczak: The assessment of dependence between human resources in science and technology and GDP <i>per capita</i> level of the European Union countries.....	172
Justyna Zygmunt: Entrepreneurship as a factor of regional development on the example of Opolskie Voivodeship	184
Joanna Augustyniak: The role and importance of professional higher education in the development process of the region	193
Tomasz Madras: Deficiency of air transport infrastructure as a barrier to regional economic development	202

Maja Kiba-Janiak, Tomasz Kolakowski

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

e-mail: maja.kiba-janiak@ue.wroc.pl; tomasz.kolakowski@ue.wroc.pl

DYNAMIKA I KIERUNKI ROZWOJU INWESTYCJI FIRM JAPOŃSKICH W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM¹

INVESTMENTS OF JAPANESE COMPANIES IN THE LOWER SILESIA VOIVODESHIP – DYNAMICS AND DIRECTIONS OF DEVELOPMENT

DOI: 10.15611/pn.2015.393.12

Streszczenie: Głównym celem artykułu jest przedstawienie dynamiki i kierunków inwestycji dokonywanych przez przedsiębiorstwa z kapitałem japońskim w województwie dolnośląskim w ostatnich kilkunastu latach w ujęciu ilościowym. W pierwszej części artykułu zaprezentowano ogólne informacje dotyczące istoty i teorii bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ). Następnie krótko scharakteryzowano podstawowe dane gospodarki Japonii oraz zarys polsko-japońskich stosunków gospodarczych. W dalszej części przeprowadzono ogólną analizę inwestycji zagranicznych w województwie dolnośląskim. Druga część pracy to szczegółowa analiza inwestycji z kapitałem japońskim w województwie dolnośląskim w latach 2003-2013. Z przeprowadzonych badań wynika, iż Japonia jest jednym z najmocniej inwestujących zarówno w Polsce, jak i na Dolnym Śląsku (w ujęciu ilościowym) krajem spoza UE. Należy ponadto podkreślić postępujący z czasem wzrost różnorodności w zakresie rodzaju prowadzonej działalności przez japońskie podmioty zlokalizowane w omawianym województwie.

Słowa kluczowe: inwestycje firm japońskich, dynamika, kierunki rozwoju, województwo dolnośląskie.

Summary: The main objective of the hereby article is to present the dynamics of inflowing investments performed by enterprises with Japanese capital in Lower Silesian Voivodeship during the recent several years in quantitative oriented perspective. Information regarding their type of activities and potential development directions has also been included.

Keywords: investment of Japanese companies, dynamics, directions of development, Lower Silesian Voivodeship.

¹ Artykuł napisany w ramach projektu finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji numer DEC-2013/09/B/HS4/01260.

1. Wstęp

Rozwój społeczno-ekonomiczny danego kraju, a także poszczególnych jego obszarów w nowoczesnej gospodarce warunkowany jest prawidłowo funkcjonującym i rozwijającym się sektorem przedsiębiorczości. Brak odpowiednich stymulatorów oraz klimatu dla istniejących i potencjalnych inwestorów może spowodować, iż rozwój gospodarczy danego regionu czy państwa zostanie zahamowany.

Bez wątpienia w ostatnich latach Polska, pomimo kryzysu na rynkach globalnych, stała się atrakcyjnym obszarem dla bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ). Zauważalny jest już nie tyle ich ilościowy, ile raczej jakościowy wzrost. Pojawiające się nowe przedsięwzięcia inwestorów z zagranicy coraz częściej nastawione są na wytwarzanie bardziej innowacyjnych produktów przy zastosowaniu nowoczesnych technologii, z wykorzystaniem kwalifikacji i umiejętności polskich pracowników.

Jednym z obszarów, który w ostatnich latach zajmuje znaczącą pozycję na inwestycyjnej mapie Polski, jest województwo dolnośląskie. Wielu renomowanych inwestorów właśnie w tym województwie ulokowało swoje zakłady produkcyjne i centra biznesowe. Wśród krajów, które w ostatnim dziesięcioleciu dokonały największych inwestycji w województwie dolnośląskim, jest Japonia. To właśnie inwestycje firm z tego kraju bardzo często stawały się „motorem napędowym” poszczególnych dolnośląskich miast, a także obszarów wiejskich, co nie pozostało bez znaczenia również dla całej polskiej gospodarki. Można tu wskazać między innymi na takie firmy, jak: Toyota, Bridgestone czy Toshiba.

2. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne – wybrane aspekty teoretyczne

BIZ stanowią jedną z form transferu kapitału w wymiarze międzynarodowym. W literaturze ekonomicznej istnieją różne definicje tego pojęcia, jednak ich zróżnicowanie dotyczy w większej mierze zakresu szczegółowości sformułowania niż treści samego zjawiska ekonomicznego.

P. Krugman i M. Obstfeld definiują BIZ jako międzynarodowy transfer kapitału ukierunkowany na utworzenie w innym kraju filii i sprawowanie nad nią kontroli [Krugman, Obstfeld 2000]. Z kolei OECD [OECD 2008] oraz Międzynarodowy Fundusz Walutowy [International Monetary Fund 2008] w swych statystykach za BIZ uznaje te inwestycje, które podejmowane są dla uzyskania trwałego wpływu na podmiot w innym kraju, przy czym pojedynczy inwestor zagraniczny kontroluje przynajmniej 10% zwykłego udziału lub kapitał pozwalający na efektywne podejmowanie decyzji i kierowanie firmą. Jak wskazuje A. Zielińska-Głębocka, BIZ stanowią również sposób funkcjonowania przedsiębiorstw ponadnarodowych, a działania przez nie realizowane, w związku z przyjętą strategią, prowadzą do zintegrowanej działalności gospodarczej na różnych rynkach [Zielińska-Głębocka, Rynarzewski 2008].

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne, jako najbardziej zaawansowana forma wejścia na rynki zagraniczne, mogą przybierać postać:

- inwestycji zielonego pola (*greenfield investment*) – stworzenie od podstaw przedsiębiorstwa na terenie innego kraju,
- inwestycji brązowego pola (*brownfield investment*) – uzyskanie całkowitej własności, fuzja lub przejęcie udziałów w już funkcjonujących firmach (większościowe lub mniejszościowe),
- przejęcia kierownictwa i zarządzania przedsiębiorstwem zagranicznym,
- utworzenie biura rachunkowo-finansowego i/lub ośrodka badawczego za granicą,
- uzyskanie prawa do znaku towarowego lub marki firmy,
- stworzenie biura sprzedaży, ośrodka dystrybucji lub agencji marketingowej i reklamowej [Zielińska-Głębocka, Rynarzewski 2008].

Napływ inwestycji zagranicznych w istotny sposób może wpływać na zmiany podstawowych wskaźników makroekonomicznych. Zmiany te mogą zachodzić, w szczególności, poprzez wystąpienie w gospodarce następujących zjawisk i procesów:

- napływ nowych technologii i *know-how*,
- wprowadzanie nowych modeli zarządzania i organizacji pracy,
- demonopolizacja powiązana ze zmianą struktury gospodarki,
- wprowadzanie na rynek nowych produktów, usług,
- rozwój wybranych gałęzi gospodarki,
- zmiany na rynku pracy, głównie tworzenie nowych miejsc pracy,
- wpływ na bilans płatniczy i PKB [Stawicka 2008].

Wskazane powyżej zjawiska i procesy oddziaływania BIZ na gospodarkę kraju przyjmującego, rosnące znaczenie BIZ w ogólnym rozwoju globalnej gospodarki oraz wysoka dynamika zjawiska przyczyniły się do sformułowania wielu teorii wyjaśniających przesłanki tej formy międzynarodowej działalności przedsiębiorstw.

Obecnie istnieje kilka znaczących teorii w zakresie BIZ, które, jak wskazuje J. Misala, można podzielić na dwie grupy: teorie makroekonomiczne, wyjaśniające zjawisko z punktu widzenia całej gospodarki, oraz mikroekonomiczne, koncentrujące się na aspektach inwestowania z punktu widzenia podmiotu podejmującego decyzję inwestycyjną [Misala 1990].

Można wskazać, iż rozwój teorii w zakresie przyczyn podejmowania decyzji inwestycyjnych w postaci BIZ ewoluował od podejść ukierunkowanych mikroekonomicznie do całościowych modeli, wskazujących na czynniki mikro- i makroekonomiczne jako źródła powstawania BIZ.

Wśród najbardziej znaczących teorii w tym obszarze wymienić można [Kowalski 2004].

- Teorię różnic w stopach zwrotu (inwestycji portfolio) – według niej przesłanką podejmowania decyzji o realizacji BIZ była chęć osiągnięcia wyższej stopy zy-

sku poprzez zakup papierów wartościowych emitowanych przez kraje, które charakteryzowały się wyższą stopą zwrotu.

- Teorię dywersyfikacji portfela inwestycyjnego – stanowiła rozwinięcie poprzedniej poprzez uwzględnienie elementu ryzyka przy podejmowaniu przez podmiot decyzji o lokowaniu kapitału na zagranicznych rynkach. Wskazano znaczenie dywersyfikacji dla obniżania ryzyka i osiągnięcia optymalnej struktury portfela inwestycyjnego.
- Teorie przewagi własnościowej – oparte na założeniu występowania niedoskonałej konkurencji na rynku, co jest źródłem wykorzystania posiadanych przewag przez podmiot inwestujący do uzyskania nadwyżki pieniężnej nad kosztami realizacji BIZ.
- Teorie uznające internalizację jako źródło BIZ – zakładające, iż firma dokonująca BIZ dąży do zastąpienia transakcji rynkowych (obciążonych kosztami transakcyjnymi, opóźnieniami i niepewnością) transakcjami wewnętrznymi, powodującymi powstanie rynku wewnątrzzakładowego, na którym dokonywane są transakcje oparte na cenach transferowych.
- Teorie opierające się na przewadze lokalizacyjnej – tłumaczą występowanie BIZ brakiem mobilności niektórych czynników produkcji (surowce naturalne, praca), i opierają się na założeniu, iż przedsiębiorstwo posiada stałą przewagę konkurencyjną, którą łączy z przewagą lokalizacyjną, warunkowaną między innymi: ceną, jakością i wydajnością zasobów produkcyjnych, kosztami transportu, zakresem interwencji państwa, barierami kulturowymi czy klimatem dla BIZ w danym kraju.

Teorią, która w najszerszy sposób wyjaśnia zagadnienia związane z występowaniem zjawiska BIZ, jest ujęcie zaprezentowane przez J.H. Dunninga w eklektycznej teorii produkcji międzynarodowej (paradygmat OLI – *ownership, localization, internalization*). W swoim podejściu podkreślił, iż nie istnieje jedna sformalizowana teoria, za pomocą której możliwe jest wytłumaczenie istoty zjawiska BIZ. Dlatego też zaproponował połączenie wielu teorii, a główne postulaty jego podejścia zakładają istnienie trzech głównych warunków – czynników sprawczych BIZ: przewagi własnościowej przedsiębiorstwa, korzyści z internalizacji oraz przewagi lokalizacyjnej. Tak szerokie podejście powoduje, iż teoria ta stanowi konsensus pomiędzy mikro- i makroekonomicznymi czynnikami stanowiącymi o powstawaniu BIZ [Kowalski 2004].

W swych makroekonomicznych rozważaniach nad BIZ J.H. Dunning zaproponował również model cyklu rozwojowego inwestycji. Dostrzegł on bowiem współzależność pomiędzy pozycją inwestycyjną kraju na rynkach zagranicznych (liczoną wielkością netto inwestycji na mieszkańca – NOI) a poziomem rozwoju gospodarczego (wielkość dochodu narodowego *per capita*). Na tej podstawie podzielił kraje na cztery grupy według rozwoju gospodarczego, a jednocześnie pozycji inwestycyjnej na rynkach zagranicznych [Kłysik-Uryszek 2010; Puchalska 2014].

Uzupełnieniem paradygmatu OLI, zaproponowanego przez J.H. Dunninga, jest teoria względnych przesunięć kosztów siły roboczej i kapitału K. Kojimy. Japoński ekonomista wskazał, opierając się o założenia klasycznej teorii obfitości zasobów Hecksechera-Ohlina, że siłą sprawczą występowania BIZ są zmiany cen dwóch z trzech klasycznych czynników produkcji: pracy i kapitału. W następstwie zmian cen produkcja przenoszona jest do tych krajów, w których jest ona niższa [Kojima 1973].

Zaprezentowane podejścia w zakresie poszukiwania przyczyn powstawania BIZ nie wyczerpują pełnej listy prezentowanej w literaturze przedmiotu. Wskazują one jednak na bardzo złożony zakres analizowanego zjawiska oraz postęp w podejściu do zagadnień identyfikacji i opisu przyczyn powstawania BIZ.

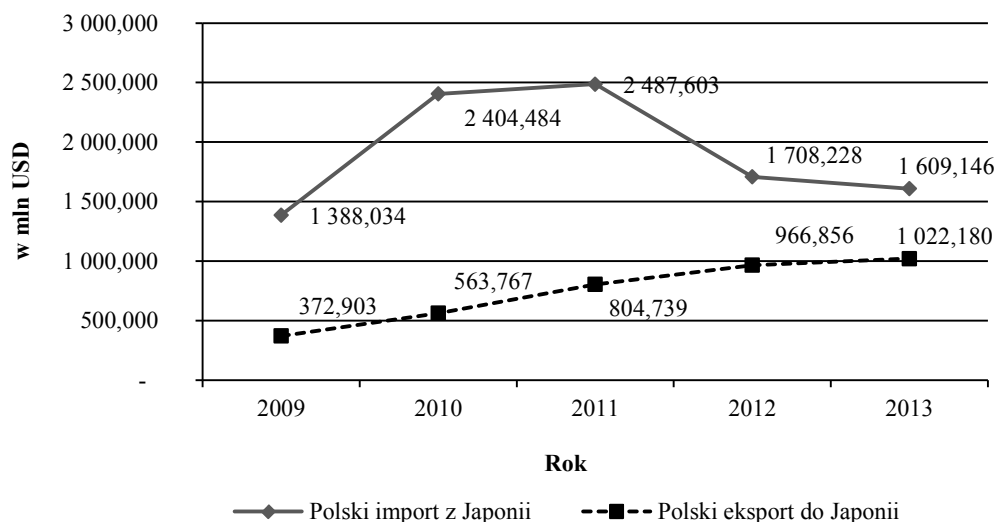
3. Zarys sytuacji gospodarczej Japonii i polsko-japońskiej współpracy gospodarczej

Japońska gospodarka jest czwartą pod względem wysokości PKB w zakresie parytetu siły nabywczej (PPP – *purchasing-power parity*) w 2013 r. (4698,805 mld dolarów wg IMF oraz 4624,359 mld dolarów wg WB). Przed nią notowane są tylko gospodarki Stanów Zjednoczonych, Chin i Indii [International Monetary Fund 2014; The World Bank 2014]. Japonia uważana jest również za jeden z najbardziej rozwiniętych krajów świata pod względem technologicznym.

Kryzys gospodarczy i finansowy ostatnich lat pierwszej dekady XXI w. oraz zniszczenia po fali tsunami i trzęsieniach ziemi w 2011 r. dość mocno dotknęły gospodarkę Japonii. Jednak wprowadzone przez tamtejszy rząd pakiety stymulujące wzrost gospodarczy oraz ogólna poprawa na rynkach innych dużych gospodarek na świecie spowodowały wyjście Japonii z recesji oraz pozwoliły zanotować w latach 2012 i 2013 poprawę i stabilizację wyników gospodarczych. Pomimo znaczącego spadku PKB Japonii, jaki ponownie pojawił się w II kwartale 2014 r., rząd Japonii podkreśla, iż taki scenariusz był zakładany i wynika z podwyżki podatku handlowego (odpowiednik podatku VAT) [Piotrowski 2014]. Niepokojącym zjawiskiem jest jednak wysoka, jak dla tego kraju, stopa bezrobocia około 3,94% (prognoza na rok 2014) – jest ona cały czas wyższa od wartości sprzed ogólnoswiatowego kryzysu gospodarczego w roku 2008 [International Monetary Fund 2014].

Na podstawie danych Wydziału Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Tokio można stwierdzić, iż w latach 2009-2013 Polska posiadała ujemne saldo wymiany handlowej z Japonią. Można jednak zauważyć znaczący spadek w tym zakresie w latach 2012-2013 w porównaniu z rokiem 2010 [Ambasada RP w Tokio 2014]. Szczegóły prezentują rys. 1 i tab. 1.

Jednocześnie na uwagę zasługuje fakt, iż w roku 2013 polski eksport do Japonii przekroczył 1 mld USD przy niespełna 0,4 mld w roku 2009, co oznacza, iż w ciągu ostatnich 5 lat wzrósł 2,5-krotnie.

Rys. 1. Wartość polskiego eksportu do Japonii i importu z Japonii w okresie 2009-2013 r. (w mln USD)

Źródło: opracowanie na podstawie danych [Ambasada RP w Tokio 2014].

Tabela 1. Polski import i eksport do Japonii w 2013 r. – w podziale na 3 największe grupy towarowe

Polski eksport do Japonii w 2013 r.			
Grupy towarowe	Wartość (euro)	Udział (%) w ogólnej wartości	Zmiany w okresie 2012/2013 (%)
Papierosy zawierające tytoń	97 038 987	12,62%	-20,16%
Mięso ze świń, świeże, schłodzone lub zamrożone	95 034 136	12,35%	-14,46%
Silniki do napędu pojazdów nieszynowych	56 993 072	7,41%	brak danych
Polski import z Japonii w 2013 r.			
Grupy towarowe	Wartość (euro)	Udział (%) w ogólnej wartości	Zmiany w okresie 2012/2013 (%)
Mikrotomy; części i akcesoria; inna aparatura do pomiarów fizycznych i chemicznych	141 205 116	11,65%	-3,84%
Wtryskiwacze z zaworem elektromagnetycznym; kolektory wydechowe zgodne z normą DIN EN 13835	113 626 299	9,38%	-2,01%
Samochody i pozostałe pojazdy silnikowe o pojemności skokowej 1500 cm ³ -3000 cm ³	103 235 576	8,52%	20,82%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych [Ambasada RP w Tokio 2014].

W roku 2013 towarami najczęściej eksportowanymi z Polski do Japonii były: papierosy, mięso wieprzowe oraz silniki do napędu pojazdów nieszynowych (łącznie te 3 grupy stanowiły ponad 32% wartości eksportu). Towary importowane do Polski z Japonii to przede wszystkim aparatura precyzyjna oraz części do pojazdów samochodowych, w tym: mikrotomy i inna aparatura do pomiarów fizycznych i chemicznych, wtryskiwacze i kolektory wydechowe oraz samochody. Łącznie te trzy grupy stanowiły ponad 29,5% wartości polskiego importu z Japonii.

4. Działalność podmiotów z kapitałem zagranicznym w województwie dolnośląskim

Województwo dolnośląskie jest, zarówno dla krajowych, jak i zagranicznych inwestorów, jednym z najbardziej atrakcyjnych regionów w Polsce. Według rankingu przygotowywanego rokrocznie przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, pod względem atrakcyjności inwestycyjnej plasuje się w czołówce polskich województw (pierwsza trójka rankingu od 2006 r.). Według raportu z roku 2013 zajmuje 2. miejsce: za województwem śląskim, wyprzedzając takie województwa, jak mazowieckie, małopolskie i wielkopolskie [Nowicki (red.) 2009-2013; Kalinowski (red.) 2006-2008].

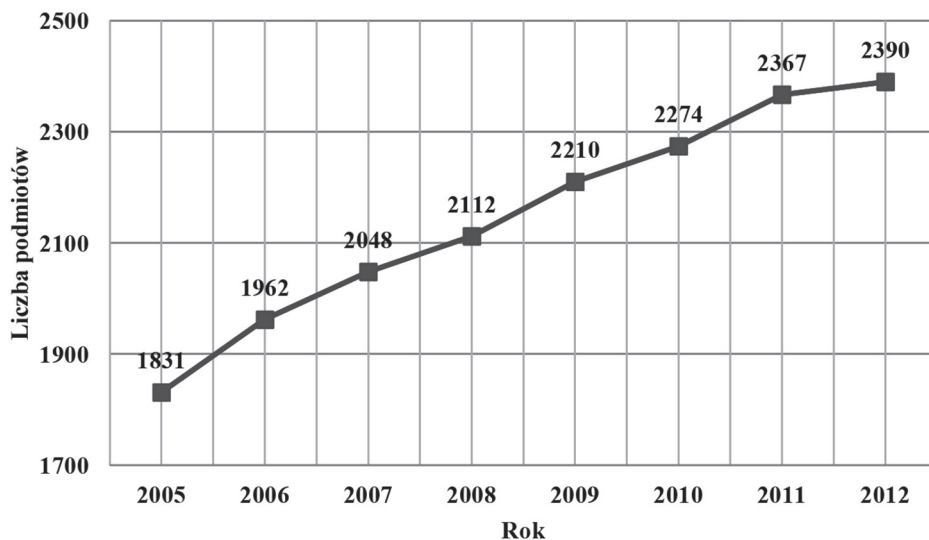
Od początku istnienia, to jest od reformy administracyjnej z roku 1999, województwo dolnośląskie jest jednym z najbardziej rozwiniętych gospodarczo regionów w kraju. Wśród czynników decydujących o jego atrakcyjności dla inwestorów zagranicznych można wskazać na:

- rozwiniętą infrastrukturę gospodarczą i społeczną,
- aktywność władz samorządowych wobec inwestorów (między innymi prężnie działające Specjalne Strefy Ekonomiczne: wałbrzyska i legnicka),
- dostępność transportową (przebieg paneuropejskiego korytarza transportowego),
- położenie względem granic (bliskość Niemiec i Republiki Czeskiej),
- zasoby i koszty pracy, w tym wykwalifikowaną kadre,
- szeroki rynek zbytu.

Nie bez znaczenia jest również obecność dużego ośrodka miejskiego, jakim jest Wrocław, oraz wielu miejscowości o dużym gospodarczym potencjale rozwojowym, takich jak Legnica, Wałbrzych, Jelenia Góra, Lubin, Głogów, Świdnica, Bolesławiec, Oława czy Dzierżoniów.

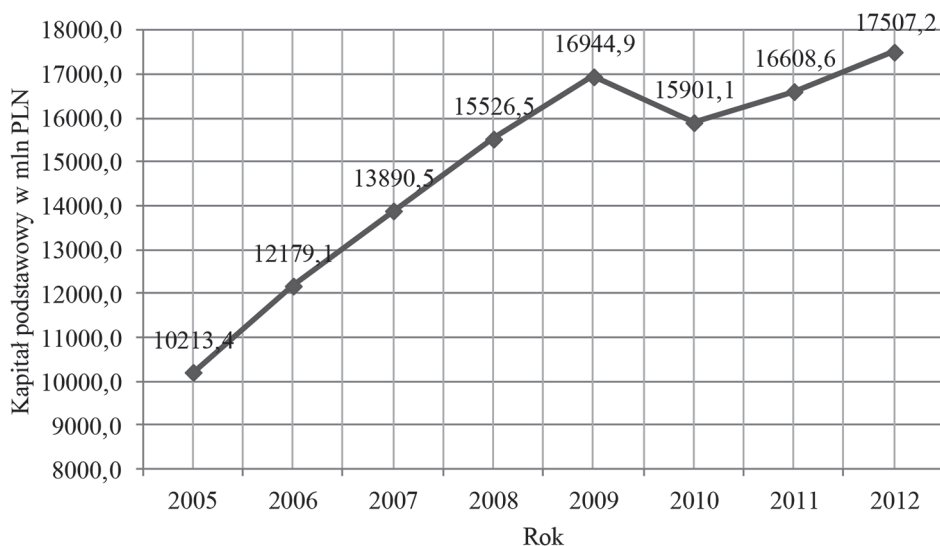
Potwierdzeniem tego są analizy dotyczące działalności gospodarczej prowadzonej przez podmioty z kapitałem zagranicznym w województwie dolnośląskim w ostatnich latach (2005-2012). W oparciu o dane zamieszczone na rys. 2 można stwierdzić, że następuje ciągły wzrost liczby podmiotów z kapitałem zagranicznym.

Podobną tendencję można zauważyć również po stronie wartości kapitału podstawowego w omawianych podmiotach. Wyjątkiem jest tu rok 2010, w którym nastąpiło obniżenie wartości w stosunku do roku poprzedniego (rys. 3).

Rys. 2. Liczba podmiotów z kapitałem zagranicznym w województwie dolnośląskim w latach 2005-2012

Źródło: opracowanie własne na podstawie [GUS 2006-2013].

Rys. 3. Kapitał podstawowy podmiotów z kapitałem zagranicznym w województwie dolnośląskim w latach 2005-2012

Źródło: opracowanie własne na podstawie [GUS 2006-2013].

Zaprezentowane dane potwierdzają rosnące znaczenie podmiotów z kapitałem zagranicznym w województwie dolnośląskim. Japonia jest jednym z tych krajów, który lokalizuje na obszarze Dolnego Śląska inwestycje rozpoznawalnych marek, z wysokim potencjałem rozwojowym i silnym wpływem na lokalne gospodarki. W dalszej części zostaną zaprezentowane szczegółowe dane dotyczące tej grupy inwestycji.

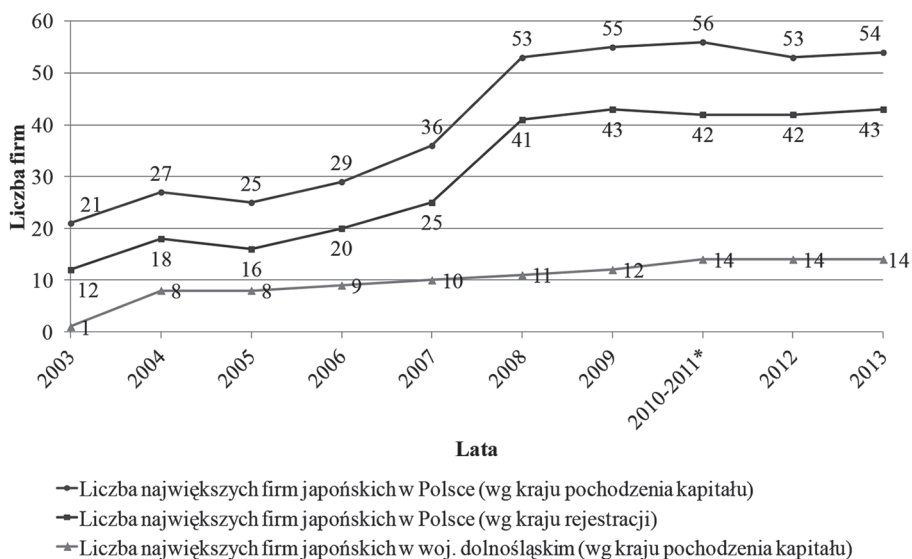
5. Dynamika i kierunki rozwoju inwestycji z kapitałem japońskim na Dolnym Śląsku

Przedstawione w dalszej części artykułu informacje na temat inwestycji podmiotów z kapitałem japońskim w województwie dolnośląskim pochodzą z analizy danych uzyskanych na podstawie corocznej publikacji Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych (PAIiIZ) pt. *List of major foreign investors in Poland* za lata 2003-2013 [PAIiIZ 2004-2013]. Opracowanie to zawiera zestawienie największych i najważniejszych inwestycji zagranicznych, jakie w ostatnich latach zostały dokonane w Polsce. Do udziału w badaniu zapraszane są podmioty, w których inwestor zagraniczny posiada co najmniej 10% udziałów, a inwestycja ma wartość co najmniej 1 mln USD. Są to więc podmioty, które w istotny sposób mogą oddziaływać na lokalny i regionalny rynek pracy, wzrost innowacyjności, a w konsekwencji przyczyniać się do podnoszenia atrakcyjności danego obszaru w wielu wymiarach.

Okres analiz, to jest 2003-2013, obejmuje z jednej strony pierwsze lata funkcjonowania gospodarki polskiej w strukturach europejskich, z drugiej zaś lata naznaczone kryzysem gospodarczym oraz głębokimi problemami w zakresie finansów publicznych licznych gospodarek europejskich i światowych, a także okres pokryzysowy. Ze względu na rodzaj analizowanych danych zestawienia będą miały charakter ilościowy (liczba podmiotów).

W celu wskazania istotnej roli inwestycji firm japońskich w województwie dolnośląskim w kontekście całego kraju poniżej zaprezentowano dane dotyczące ogólnej liczby największych firm japońskich w województwie dolnośląskim i w Polsce. Na podstawie przeprowadzonej analizy można stwierdzić, że liczba największych podmiotów z kapitałem japońskim w Polsce wzrastała w okresie do 2011 r. Największy ich wzrost przypada na lata 2006-2008, a więc na okres bezpośrednio poprzedzający kryzys gospodarczy na świecie. W szczególności na uwagę zasługuje rok 2008, w którym pojawiło się w Polsce 17 znaczących firm z kapitałem japońskim. W latach 2012-2013 zauważalny jest niewielki spadek liczby omawianych podmiotów.

W przypadku województwa dolnośląskiego można zauważyć stopniowy i powolny wzrost liczby omawianych podmiotów do roku 2010-2011. W kolejnych latach liczba ta nie ulega zmianie pomimo spadku liczby firm w skali kraju (14 podmiotów). Szczegóły zaprezentowano na rys. 4.

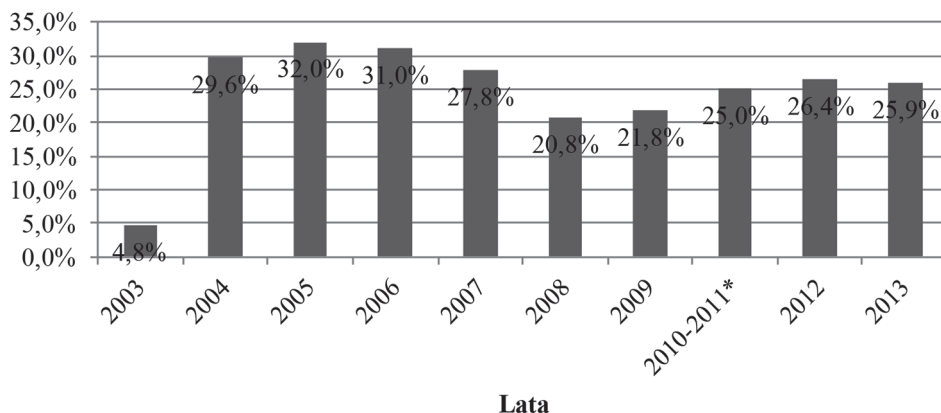

* Od roku 2011 PAIiIZ zmieniła sposób publikacji danych, stąd konieczność ujęcia lat 2010 i 2011 jako jednego okresu.

Rys. 4. Liczba największych firm japońskich w Polsce i w województwie dolnośląskim w latach 2003-2013 (wg kraju pochodzenia kapitału i kraju rejestracji)

Źródło: opracowanie własne na podstawie [PAIiIZ 2004-2013].

Na rys. 5 zaprezentowano natomiast udział największych firm z kapitałem japońskim zlokalizowanych w województwie dolnośląskim w ogólnej ich liczbie w Polsce.

Rys. 5. Udział największych firm z kapitałem japońskim zlokalizowanych w województwie dolnośląskim w ogólnej ich liczbie w Polsce w latach 2003-2013 (wg kraju pochodzenia kapitału)

Źródło: opracowanie własne na podstawie [PAIiIZ 2004-2013].

Warto zauważyć skokowe zmiany w udziale tych inwestycji w stosunku do całkowitej liczby firm z kapitałem japońskim w Polsce: w roku 2003 około 5% (jedna firma na 21 zestawionych), w latach 2004–2006 około 30%, od roku 2007 na poziomie około 25%. Wyniki te wskazują, iż województwo dolnośląskie stanowi istotny obszar koncentracji firm z kapitałem japońskim na gospodarczej mapie Polski.

Na podstawie informacji uzyskanych z publikacji PAIiZ dokonano również podziału inwestorów japońskich zlokalizowanych w województwie dolnośląskim ze względu na rodzaj prowadzonej (dominującej) działalności gospodarczej według klasyfikacji PKD. Największa liczba podmiotów funkcjonuje w obszarze szeroko pojętej produkcji sprzętu transportowego (w 2013 r. 8 firm – udział 57%). W dalszej kolejności należy wymienić produkcję maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowanych (3 firmy), oraz po jednej firmie wytwarzającej urządzenia elektryczne i optyczne, metale i przetworzone wyroby z metali, a także wyroby z gumy i tworzyw sztucznych – tab. 2.

Tabela 2. Liczba podmiotów z kapitałem japońskim w województwie dolnośląskim wg rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej (PKD) w latach 2003-2013

Rodzaj prowadzonej działalności wg klasyfikacji PKD	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010-2011	2012	2013
Produkcja sprzętu transportowego	1	6	6	7	7	7	8	8	8	8
Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej nie sklasyfikowana	0	2	2	2	2	2	2	3	3	3
Produkcja urządzeń elektrycznych i optycznych	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1
Produkcja metali i przetworzonych wyrobów z metali	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1
Razem	1	8	8	9	10	11	12	14	14	14

Źródło: opracowanie własne na podstawie [PAIiZ 2004-2013].

W oparciu o dane z tab. 2 można stwierdzić, że w całym okresie analizy największy udział miały podmioty produkujące sprzęt transportowy. Można także zauważyć postępujący z czasem wzrost różnorodności podmiotów w zakresie rodzaju prowadzonej działalności. Ogólnie należy jednak wskazać, iż dominującym rodzajem działalności firm japońskich w województwie dolnośląskim jest branża automotive i elektromaszynowa.

6. Zakończenie

Jednym z głównych zadań, jakie stoją przed władzami na szczeblu samorządowym, jest osiąganie zakładanych rezultatów społeczno-gospodarczych między innymi poprzez wsparcie rozwoju przedsiębiorczości. Stwarzanie jak najlepszych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej ukierunkowane jest również na pozyskiwanie kapitału zewnętrznego, który przejawia się w postaci bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Mogą one bowiem podnosić konkurencyjność jednostki terytorialnej w dłuższym horyzoncie czasowym.

Województwo dolnośląskie jest przykładem takiego regionu. Stanowi ono istotny punkt zarówno na polskiej, jak i środkowoeuropejskiej mapie pod względem atrakcyjności inwestycyjnej i aktywności gospodarczej. Potwierdzeniem tego są już funkcjonujący na jego obszarze inwestorzy zagraniczni. Szczególne miejsce w tej grupie zajmują podmioty z kapitałem japońskim.

Japonia jest jednym z najmocniej inwestujących – zarówno w Polsce, jak i w województwie dolnośląskim – krajów spoza UE. Te firmy japońskie, które zainwestowały i zlokalizowały swoje zakłady w województwie dolnośląskim, są wiodącymi podmiotami w regionie.

Z informacji zawartych w ogólnodostępnych ekspertyzach [Bossak, Gołębiowski, Tarnowski 2013] można wnioskować, iż w najbliższych latach nastąpi istotne zainteresowanie firm japońskich inwestowaniem w takie polskie sektory, jak: nowoczesne usługi biznesowe, ochrona środowiska, a także sektor energetyczny, farmaceutyczny, chemiczny, transportowy. Część z tych inwestycji może zostać zlokalizowana w województwie dolnośląskim.

W miejscu tym warto zaznaczyć, iż znaczący przyrost japońskich inwestycji w ujęciu ilościowym, zarówno w Polsce, jak w województwie dolnośląskim, zbiega się w czasie z przyjęciem w 2008 r. nowelizacji ustawy zawierającej decyzję o wydłużeniu okresu funkcjonowania wszystkich SSE do 31 grudnia 2020 r.² oraz podniesieniem limitu obszarowego stref do 20 tysięcy hektarów.

Odnosząc uzyskane wyniki do omówionych w początkowej części pracy teorii wyjaśniających zjawisko przepływu kapitału w postaci BIZ, należy podkreślić, iż w zdecydowanej większości przypadków japońskie inwestycje w województwie dolnośląskim uwarunkowane są dostępnością wykwalifikowanej, ale nadal względnie taniej siły roboczej, preferencyjnymi warunkami działalności w specjalnych strefach ekonomicznych oraz dobrą dostępnością komunikacyjną. Można więc stwierdzić, iż mają tu odzwierciedlenie założenia prezentowane w ramach teorii opartych na przewadze lokalizacyjnej, w szczególności w zakresie takich czynników, jak: cena, jakość i wydajność zasobów produkcyjnych (głównie pracy), koszty transportu oraz klimat dla BIZ w danym kraju, a także założenia teorii względnych przesunięć kosztów siły roboczej i kapitału K. Kojimy, w szczególności w zakresie czynnika pracy.

² W 2013 r. Rada Ministrów zmieniła 14 rozporządzeń dotyczących SSE, przedłużając między innymi funkcjonowanie stref do 31 grudnia 2026 r.

Literatura

- Ambasada RP w Tokio, 2014, *Handel zagraniczny Polska-Japonia*, https://tokyo.trade.gov.pl/pl/analizy_rynkowe/article/detail,166,Handel_zagraniczny_Polska-Japonia.html (17.03.2015).
- Bossak J., Gołębiowski P., Tarnowski A., 2013, *Strategia promocji polskich regionów w priorytetowych obszarach współpracy z Japonią*, Polsko-Japoński Komitet Gospodarczy, Warszawa, <http://pjkg.org.pl/ekspertyzy/> (2.10.2014).
- GUS, 2006-2013, *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym*, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/> (2.10.2014).
- International Monetary Fund, 2008, *Glossary of Foreign Direct Investment Terms*, <https://www.imf.org/external/np/sta/di/glossary.pdf> (16.03.2015).
- International Monetary Fund, 2014, *World Economic Outlook Database*, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2014/01/weodata/weorept.aspx> (29.09.2014).
- Kalinowski T. (red.), 2006-2008, *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk.
- Kłysik-Urzeszek A., 2010, *Aktywność zagranicznych inwestorów bezpośrednich krajów strefy euro w gospodarce Polski*, Acta Universitatis Lodzensis, Folia Oeconomica 238, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, <http://dspace.uni.lodz.pl:8080/xmlui/handle/11089/392> (18.03.2015).
- Kojima K., 1973, *A Macroeconomic Approach to Foreign Direct Investment*, „Hitotsubashi Journal of Economics”, June, http://hermes-ir.lib.hit-u.ac.jp/rs/bitstream/10086/8008/1/HJeco_0140100010 (18.03.2015).
- Kowalski M., 2004, *Teoretyczne przesłanki umiędzynarodawiania działalności przedsiębiorstwa*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, R. LXVI, zeszyt 1.
- Krugman P., Obstfeld M., 2000, *International Economics. Theory and Policy*, Addison-Wesley, New York.
- Misala J., 1990, *Teorie międzynarodowej wymiany gospodarczej*, PWN, Warszawa.
- Nowicki M. (red.), 2009-2013, *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk.
- OECD, 2008, *Benchmark Definition of Foreign Direct Investment*, Fourth Edition, <http://www.oecd.org/daf/inv/investmentstatisticsandanalysis/40193734.pdf> (16.03.2015).
- PALiZ, 2004-2013, List of major foreign investors in Poland, Warsaw, http://www.paiz.gov.pl/publications/foreign_investors_in_poland (02.10.2014).
- Piotrowski M., 2014, *Ogromny spadek PKB Japonii. Ale spokojnie, to kontrolowana katastrofa*, http://wyborcza.pl/1,75248,16470836,Ogromny_spadek_PKB_Japonii_Ale_spokojnie_to_kontrolowana.html (29.09.2014).
- Puchalska K., 2014, *Miejsce przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym w gospodarce polskiej*, [w:] M.G. Woźniak (red.), *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy*, nr 38, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, <http://www.ur.edu.pl/nauka/czasopisma-uniwersytetu-rzeszowskiego-punktowane-przez-ministerstwo/nierownosci-spoeczne-a-wzrost-gospodarczy/zeszyt-nr-38.pdf> (17.03.2015).
- Stawicka M., 2008, *Rola bezpośrednich inwestycji zagranicznych w zmniejszeniu dysproporcji rozwojowych nowych krajów członkowskich Unii Europejskiej*, [w:] M.G. Woźniak (red.), *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy*, nr 13, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, <http://www.ur.edu.pl/pliki/Zeszyt13/25.pdf> (17.03.2015).
- The World Bank 2014, <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.PP.CD/countries/>.
- Zielińska-Głębocka A., Rynarzewski T., 2008, *Międzynarodowe stosunki gospodarcze. Teoria wymiany i polityki handlu międzynarodowego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.